

OTEVŘENÁ SPOLEČNOST

TIPY A TRIKY

při vyhlašování výzev

*pro efektivnější začleňování Romů
v rámci implementace evropských strukturálních a investičních fondů
v období 2014–2020 v České republice*

TIPY A TRIKY **při vyhlášení výzev**

*pro efektivnější začleňování Romů
v rámci implementace evropských strukturálních a investičních fondů
v období 2014–2020 v České republice*

Otevřená společnost 2015

Tento dokument vznikl v rámci programu Otevřené společnosti, o.p.s. EU Fondy pro Romy, který je součástí mezinárodní iniciativy Open Society Institute „Making the Most EU Funds for Roma“. Iniciativa se realizuje v pěti státech EU a jejím cílem je zefektivnit využití evropských strukturálních a investičních fondů EU (ESIF) sociálního začleňování Romů a jiných ohrožených skupin obyvatelstva. Součástí programu byly také aktivity zaměřené na podporu participace Romů a reprezentaci jejich zájmů při strategickém plánování ESIF pro nové programovací období 2014–2020 na národní úrovni a evropské úrovni.

Předkládaný dokument je jedním z výstupů těchto aktivit. Jeho tvůrci, odborníci z různých sektorů chtějí jeho prostřednictvím zprostředkovat své zkušenosti z oblasti sociálního začleňování Romů, ale také programování a implementace ESIF. Cílem je, aby vyhlášovatele zkvalitnili zejména proces hodnocení a výběru projektů a navzájem převzali dobrou praxi čerpající nejen ze zkušeností z České republiky.

1) PRO VYHLAŠOVATELE (MINISTERSTVA)

A. Hodnocení projektů

1. Principy v oblasti romské integrace
2. Potřeba společného hodnocení/diskuze hodnotitelů

B. Výběr projektů (výběrová komise)

3. prezentace projektů u výběrové komise samotnými žadateli
4. Možnost najmout členy výběrové komise jako soukromé osoby za odměnu
5. Soustavná práce s členy výběrové komise

C. Vyhlášení výzev

6. Délka grantových projektů
7. Umožnit přesah cílových skupin
8. Zavedení milníků u velkých inovací
9. Soulad projektu s krajskou koncepcí sociálních služeb (SPRSS)
10. Oprávněnost příjemců ne na základě historie žadatele, ale na základě jeho aktuální kapacity
11. Proces veřejné konzultace výzev pro grantové projekty

D. Tipy na tematické zaměření výzev

12. Překlenovací projekty pro NNO: kurzarbeit
13. Důraz na podporu efektivního vzdělávání sociálních pracovníků
14. Stáže vyhlášovatele u příjemců a příjemců u vyhlášovatele

2) PRO ÚČASTNÍKY VÝBĚROVÝCH KOMISÍ

15. Zásady pro účastníky výběrové komise

1) PRO VYHLAŠOVATELE (MINISTERSTVA)

A. Hodnocení projektů

1. Principy v oblasti romské integrace

CO? Metodicky zajistit, aby v rámci hodnocení a výběru projektů zaměřených na sociální inkluzi Romů byly k realizaci vybrány pouze takové projekty, které neporušují principy romské integrace, desegregace a destigmatizace (tak, jak je definuje státní politika v příslušných dokumentech).

PROČ? Přestože jsou hodnotitelé projektů a členové výběrových komisí pro posuzování projektů náležitě profesně vybaveni a odborně připraveni, hraje ve výběru projektů roli také osobní vnímání různých společenských jevů a preference vhodných způsobů jejich řešení. Pokud jde o oblast romské integrace, objevují se i mezi profesionály ze sociální oblasti různorodé názory, přičemž ne vždy jsou zcela v souladu se státními strategiemi¹, které v současné době definují výše uvedené principy.

Typickým případem je otázka **desegregace ve školství** – z pohledu strategických dokumentů je prioritní a žádoucí integrace romských dětí do třídních kolektivů běžných škol. Předložený projekt ale může preferovat segregační přístup s odůvodněním, že cíleně reaguje na specifické vzdělávací potřeby romských dětí v konkrétní vyloučené lokalitě.

Dalším případem, který stojí za samostatné uvedení je **sociální bydlení**. **Měl by být zajištěn balíček flexibilních služeb** přizpůsobených potřebám domácností, které dostaly nové bydlení, jež by především napojovaly domácnosti na stávající obecné (komunitní) zdroje podpory, ale také tyto zdroje a služby doplňovaly tam, kde jsou komunitní zdroje nedostatečné. Služby by měly zahrnovat podporu (terénní sociální práce), psychologickou či psychiatrickou péči odpovídající potřebám, školení a vzdělávání, skupinové aktivity a rozvoj komunit, a podporovat získání a udržení si zaměstnání. Navíc přijímající (sousedská) komunita musí být připravována a podporována, aby se usnadnilo začlenění nových rodin. Začleňování romských osob bez domova by mělo být podpořeno také antidiskriminačními opatřeními a pobídkami. Je třeba soustředit se pouze na služby, které míří ke stabilizaci bydlení – v rámci sociálního bydlení není možné řešit všechny problémy domácností, ale pouze ty, které mohou ohrožovat stabilitu bydlení.

PROČ? Cílem sociálního bydlení by měla být stabilizace domácnosti ve standardním bydlení, prevence ztráty bydlení a zajištění takové podpůrné sítě, která tyto cíle dokáže naplnit. Na druhou stranu není třeba podporu přehánět

^{1/} Strategie romské integrace do roku 2020, Národní akční plán inkluzivního vzdělávání

– výzkumy ukazují, že není možné předpovědět, kdo bude úspěšný v samostatném bydlení a kdo bude potřebovat jakou míru podpory. Dobré je začít s menší intenzitou podpory a postupně přidávat podle potřeb. Navíc, velká část domácností, které se dostanou do sociálního bydlení, jsou ve všech charakteristikách podobné domácnostem, které jsou chudé, ale stále bydlí a sociální bydlení nepotřebují. Není tedy automatická nutnost služby spojené s bydlením.

Obdobná situace může nastat u v oblasti zaměstnání apod. **Je proto nezbytné, aby byl jednotný náhled na principy integrace nadřazený osobním preferencím hodnotitele.** Součástí přípravy hodnotitelů by proto mělo být podrobné obeznámení se strategickými dokumenty v oblasti inkluze, objasnění konceptu integrace, desegregace a destigmatizace včetně přiblížení příkladů dobré a špatné praxe.

2. Potřeba společného hodnocení/diskuze hodnotitelů

CO? Doporučujeme, aby za účelem výběru skutečně kvalitních projektů byly používány variabilnější a efektivnější způsoby hodnocení, byl např. přizpůsoben počet hodnotitelů a technika hodnocení konkrétním výzvám a typům projektů (šablonový projekt s jednotkovými cenami versus sociální inovace). Především považujeme za vhodné uplatnit při hodnocení diskuzní prvek a dřívější hodnocení dvěma oddělenými hodnotiteli nahradit/doplnit společným hodnocením ve dvojici (až trojici dle velikosti projektu); zároveň umožnit participaci externího experta ve formě odborného posudku, vyžaduje-li to charakter projektu.

PROČ? Uplatnění diskuzní metody by hodnotitelské dvojici (trojici) umožnilo objektivnější pochopení a posouzení projektu (např. přiměřenost harmonogramu a stanovení monitorovacích indikátorů, ošetření rizik apod.), zároveň by byly kompenzovány individuální slabiny hodnotitelů.

- a. Přesto, že se u hodnotitelů předpokládá zkušenost v sociální oblasti a jsou vyškoleni v metodice hodnocení, je dále potřebné do hodnocení především specifických projektů zapojit externího experta, který na základě své praxe dokáže reálně posoudit kvalitu předloženého projektu.
- b. Dále je třeba pracovat s odstupňováním náročnosti hodnocení a tomu uzpůsobovat typ a počet hodnotitelů – v případě šablonového projektu s jednotkovými cenami postačí jeden „technický“ hodnotitel, v případě projektů zaměřených na sociální inovace je nutný větší počet hodnotitelů (např. dva odborní a jeden technický/finanční), jejich vzájemná diskuze a vhodná je také osobní prezentace (dovysvětlení) projektu samotným žadatelem.
- c. U snadno hodnotitelných (a snadno připravitelných) šablonových projektů je zároveň nutné ošetřit riziko, že vzhledem ke snadnosti zpraco-

vání projektové žádosti zvládne žádost podat i subjekt, který nemá dostatečné zkušenosti a kapacity pro bezproblémové řízení projektů. Je nutné zajistit dostatečné proškolení těchto subjektů tak, aby manažeři projektů byli kompetentní je řídit. Bylo by vhodné uvažovat o „certifikaci příjemců“ vyjadřující jejich schopnost správně přijmout, použít a vyúčtovat dotaci.

PŘÍKLAD: V rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (MPSV) existuje příklad hodnotící komise cca 5 hodnotitelů pro větší tzv. individuální projekty. Hodnotitelé si dopředu projekt nastudují a individuálně ohodnotí. Na společné hodnotící komisi organizované vyhlášovatelem se hodnotitelé setkají a společně dojdou k jednotnému hodnocení projektu.

B. Výběr projektů (výběrová komise)

3. Prezentace projektů u výběrové komise samotnými žadateli

CO? K projednávání projektů u výběrové komise je důležité přizvat samotné žadatele, kteří budou mít možnost prezentovat svůj projekt před výběrovou komisí. Je vhodné využít jak u ERDF, tak ESF projektů, zejména u výzev, **kteří jsou maximálně cílené a úzké s menším množstvím projektů**, jelikož to může znamenat prodloužení trvání výběrové komise. Zejména je vhodné přizvat žadatele k výzvám, kde se neočekávají typové projekty obdobného charakteru, ale projekty inovativní, rozvojové apod.

PROČ? Prezentace projektů žadatelem umožní lepší pochopení projektu členy výběrové komise, zabrání nejasnostem nebo nepochopení projektu z psaného textu. **Hlavní výhodou bude pro členy výběrové komise možnost dotázat se žadatele na nejasnosti, upřesnění k projektu apod.** Umožní eliminaci žadatelů, kterým zpracovávala projekt agentura na klíč a projektu nerozumí. Neznalost projektu, jeho aktivit, cílů a závazných monitorovacích indikátorů v minulosti způsobovalo řadu problémů samotným realizátorům a potažmo vedlo ke zpoždění projektů, závažným chybám v realizaci i administraci projektů a k navracení prostředků poskytovateli.

PŘÍKLAD: Úspěšně fungujícím příkladem je operační program ve Velké Británii, konkrétně Highlands & Islands fungující pro ERDF i ESF (další informace jsou k dispozici <http://www.gov.scot/Publications/2008/07/29142448/0>).

4. Možnost najmout členy výběrové komise jako soukromé osoby za odměnu

CO? Pro zajištění kvalitních a aktivních členů výběrové komise zapojit i experty, kteří jsou odborníky v daném oboru jako soukromé osoby za odměnu na základě odpovídajícího smluvního vztahu, obdobně jako hodnotitele projektů.

PROČ? Obvykle členové výběrové komise reprezentují odbornou instituci. Čas strávený na zasedání výběrové komise (často týden či více), by měl být zaměstnavatelem (vysílající institucí) kompenzován danému expertu odebráním určitých pracovních povinností. Realita je však jiná. Expert nemá kvůli stejnému množství pracovních povinností dostatek času na prostudování materiálů k výběrové komisi dopředu a samotná účast na výběrové komisi není často dostatečně kvalitní a aktivní, protože člen ještě k tomu řeší své pracovní úkoly a plně se nesoustředí, případně za sebe na určité dny poslal náhradníka.

Pokud bude expert ve výběrové komisi sám za sebe, za svou účast a výkon dostane předem sjednanou odměnu, bude mít daleko větší motivaci být dobře připraven a být aktivním a odborným členem výběrové komise, který bude mít zájem být stálým členem výběrové komise.

5. Soustavná práce s členy výběrové komise

CO? Pro vyhlášovatele výzev je důležité na počátku a dále i průběžně pracovat se členy výběrové komise, a to prostřednictvím školení či workshopů, které mají za cíl poskytnout členům výběrové co nejvíce informací. Dále získávat od členů výběrové komise zpětnou vazbu o průběhu jednání výběrových komisí např. dotazníkovým šetřením.

PROČ? Někteří, zejména noví členové výběrové komise nemají dostatečně informace k problematice a v zájmu maximální kvality jednání výběrové komise je potřeba jim zajistit dostatek informací k již proběhlým výzvám, vybraným projektům, jejich dosavadní kvalitě a cílech vyhlášovatele pro hodnocenou výzvu. Dále je důležité získávat od členů výběrové komise zpětnou vazbu o proběhlém jednání, tj. jaké informace členům chybí, aby mohli kvalitněji posuzovat projekty.

PŘÍKLAD: Dobrá praxe byla zavedena ze strany MPSV v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost u výzev prioritní osy 5 (Mezinárodní spolupráce)

C. Vyhlášení výzev

6. Délka grantových projektů

CO? Důležitým předpokladem pro posilování efektivity grantových projektů je prodloužení doby realizace grantových projektů v rozsahu až sedmi (7) let podléhajících administrativně nenáročným, ovšem pečlivě koncipovaným kritériím.

PROČ? Evropská komise opakovaně vyzývá k zdokonalení hlavních politik, a to i prostřednictvím operativních návrhů nutných k zajištění cílů strategie Evropa 2020.

Jak bylo zdůrazněno mj. i v závěrech ze zasedání Evropské rady ze dne 17. června 2010, je nutno usilovat o překonání hlavních překážek, které stojí v opozici proti zajištění plné funkčnosti opatření zanesených do Strategie Evropa 2020. Tomuto postulátu byl věnován prostor i ve sdělení komise ze dne 3. 3. 2010 ke strategii Evropa 2020, kdy bylo uvedeno, že pro splnění cílů strategie, musí být mobilizovány všechny politiky, právní akty i finanční nástroje EU. Nutnost přijetí opatření pro posilování efektivity a účinnosti veřejných služeb se projevuje v dalších strategických dokumentech orgánů EU, jakož i v příslušných doporučení Evropská komise pro Českou republiku. Délka grantových projektů je stanovena paušálně stejně ve všech oblastech podpor v rozsahu jednoho až tří let, aniž by ve výzvách byl sledován souběh nepříznivých okolností, které stojí na pozadí problémů, na které se snaží příslušný garant operačního programu reagovat danou výzvou. Tento „zvykový trend“ uplatňovaný pro vymezení doby poskytované podpory v rámci příslušné grantové výzvy je uplatňován i v rámci programového období 2014 až 2020, a to přes vědomí o přetrvávající nízké míře efektivity projektových záměrů, zvláště v rámci ESIF, která je vyvolaná **nedostatečným časem pro realizaci účinných a systematických opatření nutných k nastolení podmínek pro zdárné řešení problémů**, na které se příslušná grantová výzva zaměřuje. Projektové záměry jsou tak pro svou krátkou dobu realizace cíleny na aktivity zaměřující se na sanaci základních problémů vybraných cílových skupin a absencí návazných a z pohledu strategie Evropa 2020 stěžejních projektových aktivit poskytovaných realizátorem projektu se znalostí cílových skupin. Cílové skupiny jsou tak opouštěny ve fázi, kdy jsou připraveny např. pro vstup na pracovní trh, a to po realizaci projektu zaměřujícím se na snížení rizik neúspěchu včetně podpůrných aktivit nutných pro zdárnější obstání na pracovním trhu.

PŘÍKLAD: Pro příklad uvádíme program bezpečnostního výzkumu v ČR na léta 2010–2015, kde délka projektů je stanovena v rozmezí od dvou (2) let do pěti (5) let, tj. v rozsahu vyhlášeného programu. Dalším příkladem je např. Slovensko s nastavením délky projektových aktivit v rozsahu až celého programového období.

7. Umožnit přesah cílových skupin

CO? Podpořit propojování aktivit a cílů v rámci jednoho grantového schématu, a to i s možností propojování aktivit a cílů definovaných napříč operačními programy. Vytvořit podmínky pro realizaci projektů zacílených i na vedlejší beneficienty projektu, na které dopadají ať již přímo či nepřímo cíle obsažené v projektových výzvách.

PROČ? Pro zvýšení efektivity, úspěšnosti a stálosti grantových projektů v praxi, považujeme za vhodné projektově uchopit řešený problematický jev komplexněji, tj. jeho pokrytím ve všech základních systémech souvisejících s primárním cílem. Vytvořit tedy podmínky pro možnou grantovou prostupnost do jednotlivých klíčových strukturálních a investičních fondů v rámci ESIF, zvláště u cílů s vysokou symbolickou hodnotou. Důležitým a strategickým předpokladem pro úspěšnost komplexního charakteru projektu je též nastavení vhodného výběru indikátorů s logickou provázaností v klíčových oblastech.

PŘÍKLAD: Pro příklad a inspiraci můžou posloužit výzkumné projekty podporované v rámci výzev Evropské rady pro výzkum (ERV). Jinými slovy vytvořit podmínky pro realizaci koordinovaného grantového projektu integrující klíčové oblasti přímo související s problémem, na jehož řešení se realizátor projektu zaměřuje.

APLIKACE V OPERAČNÍCH PROGRAMECH: MPSV v rámci Operačního programu Zaměstnanost bude umožňovat doplnění cílové skupiny v průběhu projektu.

Podpora komplexní sociální práce: Doporučujeme vyhlášovateli zajistit v rámci výzev větší prostupnost cílových skupin a umožnit tak předkládání projektů zaměřených na komplexnější řešení nepříznivé sociální situace příjemců podpory; zohlednit skutečnost, že např. v sociálně vyloučených komunitách není efektivní poskytnout podporu odtržené vybraným jedincům, ale je přirozené a účinné pracovat s celým rodinným systémem, s celou komunitou.

8. Zavedení milníků u velkých inovací

CO? Vytvořit zjednodušený systém monitorování a finančního zajištění, zvláště u inovativních projektů. Zjednodušením systému máme na mysli rozčlenění realizace grantového projektu do milníků představujících dílčí cíle. Evaluaci milníků stavět na splnění/nesplnění dílčího cíle. Pro takto nastavené projekty umožnit použití Evropskou komisí zavedených paušálů, např. lump sums ve výši vyčíslené příjemcem pro daný milník a odsouhlasené vyhlášovatelem/donorem.

PROČ? Průběžné sledování a ověřování si realizace projektového záměru je nastaveno ke sledování konečného projektového cíle, případně konečných projektových podcílů, které jsou vymezeny indikátory, k jejichž naplnění se realizátor projektu zavázal. Systém monitorování je tak odkázán ke sledování kvantifikovaných indikátorů naplňovaných v čase a indikativních aktivit. Systém monitorování tak sebe diskvalifikuje z možnosti průběžného sledování realizace projektu optikou podmnožiny cílů, jejichž výsledkem je cíl základní. Rozdělením základního cíle do logicky provázaných milníků (podcílů), je dán prostor pro vyšší participaci donora, který může operativně reagovat na potřeby a rizika související s realizací, zvláště velkých inovací a snížit tak rezistenci proti přijetí inovace. Pro snížení administrativní zátěže promítající se v posilování pružnosti projektu, je nutné zjednodušit postupy kontrolního systému a sankcí, tj. odklonu od administrativně náročných monitorovacích zpráv k evaluaci sledující plnění cílů definovaných v rámci příslušného milníku/milestonu. Splněním cíle v rámci příslušného milníku poskytnout příjemci paušální částku (lump sums).

PŘÍKLAD: Pro příklad uvádíme např. program Tvůrčí Evropa nebo program „Evropa pro občany“, pro něž bylo rozhodnutím komise z roku 2013 povoleno používat lump sums. V roce 2015 bylo komisí uděleno povolení pro projekty společného zájmu v oblasti elektronické identifikace a autentizace rámci spojení Facility programu Evropa – telekomunikací.

9. Soulad projektu s krajskou koncepcí sociálních služeb (SPRSS)

CO? Požadovat v rámci výzev, kdy podporovanou aktivitou může být realizace sociálních služeb upravených zákonem 108/2006 sb., o sociálních službách (terénní programy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, odborné sociální poradenství, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež apod.) jako povinnou přílohu žádosti vyjádření příslušného krajského úřadu ohledně zařazení/nezařazení příslušné sociální služby do krajské sítě sociálních služeb, která je povinnou přílohou střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb (dále SPRSS).

PROČ? Dle § 95 Z. 108/2006 Sb, o sociálních službách jsou kraje povinny určovat síť sociálních služeb na svém území a zajišťovat jejich dostupnost. Ve spolupráci s obcemi, poskytovateli i příjemci soc. služeb zjišťují potřeby soc. služeb na svém území a zpracovávají SPRSS, sledují a vyhodnocují jeho plnění. V současné době navíc probíhá proces přípravy pověřování zasíťovaných sociálních služeb coby služeb obecného hospodářského zájmu, které budou financovány formou vyrovnávacích plateb. Samotná registrace jakékoliv sociální služby je velmi „nízkoprahová“ – zejména u služeb sociální prevence je snadné veškeré potřebné dokumenty doložit. Registraci lze chápat jako „živnostenský list“ služby, negarantuje ale její automatické zařazení do sítě soc. služeb v daném kraji – k tomu je zapotřebí konsensus aktérů síťování (kraje, obce, poskytovatele). Klíčová je především vyjádření obce, zda službu považuje za potřebnou pro své občany. Pokud sociální služba zahájí činnost a naváže uživatele, je žádoucí, aby byla dlouhodobě udržitelná, což závisí především na kontinuitě financování. Majoritním zdrojem soc. služeb je každoroční dotace MPSV/kraje. Tato dotace není na pokrytí sítě zcela dostačující a rozdělení mezi jednotlivé soc. služby je velmi obtížné, proto je dotační podpora jakékoliv nové sociální služby velmi problematická. V minulých programových obdobích ESF pravidelně nastával zásadní problém – určitá sociální služba byla po dobu několika let financována z prostředků ESF a po skončení projektu poskytovatel automaticky předpokládal následné kontinuální financování z dotace MPSV/kraje. Zavedení služby ale dopředu se samosprávami nekonzultoval, potřebnost stanovil sám, bez ohledu na strategie v území. Negativními dopady této situace jsou: nekoordinované zmnožení služeb v území, neefektivní překryvy v místě a cílové skupině, neudržitelnost služeb z důvodu absence následného finančního zajištění (které nebylo dopředu se samosprávou vyjednáno). Východiskem z této situace je vztáhnout principy síťování služeb i na projekty ESF a v případě, že předmětem podpory má být registrovaná sociální služba, požadovat po žadateli předložení souhlasu samosprávy o poskytování dané sociální služby.

10. Oprávněnost příjemců ne na základě historie žadatele, ale na základě jeho aktuální kapacity

CO? Řídící orgány by neměly omezovat oprávněnost žadatelů jejich institucionální historií (například, když jsou podle výzvy oprávněnými příjemci pouze organizace, které v oblasti podpory působí již minimálně dva roky). Namísto toho by měly hodnotit skutečnou kapacitu a odbornost žadatele a to prostřednictvím zhodnocením kvality a zkušenosti pracovníků žadatele, osob zapojených do realizace projektu, případně kvalitou a zkušenostmi odborného garanta projektu.

PROČ? Stanovení podmínky historie žadatele představuje diskriminaci nových organizací, přičemž takové rozdílné zacházení nemůže být považováno za přiměřené a sledující legitimní cíl, protože samotná (např. dvouletá) existence organizace nezajišťuje kvalitu, minimalizováno riziko a nezajistí efektivní využití dotace. Naopak vede k zakonzervování a uzavření okruhu oprávněných žadatelů, do kterého nemají možnost se dostat nové organizace, čímž se omezuje konkurence, zavádění inovací a podobně. Běžně se přitom stává, že nové organizace zakládají zkušení profesionálové, kteří by byli schopni odborně a kvalitně realizovat projekty v nových oblastech. Stanovení podmínky existence organizace však takových žadatelů předem vylučuje.

PŘÍKLAD: Stanovení analogické podmínky neumožňuje ani zákon o zadávání veřejných zakázek, který umožňuje, aby uchazeč prokázal splnění požadavků veřejného zadavatele i prostřednictvím subdodavatele.

11. Proces veřejné konzultace výzev pro grantové projekty

CO? Při tvorbě výzev pro grantové projekty, kde žadateli bude více subjektů (NNO, obce, firmy a podniky, apod.) začlenit do procesu veřejnou konzultaci výzvy před jejím finálním schválením a vyhlášením. Nejvhodnější formou je vyvěšení návrhu výzvy na webových stránkách a rozšíření informace o procesu konzultace výzvy např. prostřednictvím novinek z webu.

PROČ? Jedním ze základních principů programovacího období 14+ je Evropskou komisí určen princip partnerství. Nástroj, který doporučujeme pro řádné a nikoli formalistické naplňování tohoto principu, je právě veřejný proces konzultace výzvy. Hlavní výhodou tohoto procesu je velké množství subjektů, které se mohou k výzvě vyjádřit a upozornit tak na možné nedostatky či rizika vzhledem k cílové skupině, aktivitám, žadatelům, délce projektů, cílům výzvy apod. Existují aspekty, které vzhledem ke komplexnosti řešené problematiky ve výzvách a často celorepublikovému dopadu výzev, nelze bez širší konzultace řádně nastavit. Rizikem může být velké množství nerelevantních připomínek, které však může být vyváženo několika zásadními postřehy, které napomohou optimálnímu nastavení výzev.

PŘÍKLAD: Dobrá praxe byla zavedena ze strany MPSV v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost u výzev prioritní osy 5 (Mezinárodní spolupráce)

D. Tipy na tematické zaměření výzev

12. Překlenovací projekty pro NNO: kurzarbeit

CO? Zavedení Příspěvku v době částečné nezaměstnanosti, tzv. kurzarbeit (dále jen „Příspěvku“) pro NNO pro období ztížené možnosti finančního zajištění vyvolané absencí výzev a podpor z příslušných grantových výzev, a to v rozsahu 40-60 % státního příspěvku vypláceného v rámci garanční doby definované minimální a maximální délkou². Pro posilování odborného rozvoje pracovníků spolků a ústavů považujeme za vhodné zavedení možnosti spojení Příspěvku s principy zanesenými do realizace projektu „Vzdělávejte se pro stabilitu“ aneb kurzarbeit po Česku.

PROČ? Neziskové organizace se staly významnými zaměstnavateli na trhu práce, které svou stabilitu zajišťují s převahou grantů, jejichž existence je svěřena orgánům státu. Rizika spojená s absencí grantových podpor s sebou nese fatální až likvidační důsledky pro fungování neziskových organizací a udržení si míry profesionality zastupované odbornými pracovníky neziskových organizací. Přetrvávající negativní trend financování neziskových organizací, které supluje roli státu v mnoha oblastech, předurčuje neziskovým organizacím právo domoci se ochrany nejméně ve stejném rozsahu, který je nastavován vládou pro „běžné zaměstnavatele“, a to za použití minimálně stejného zdůvodnění.

PŘÍKLAD: Pro příklad uvádíme Příspěvek v době částečné nezaměstnanosti, tzv. kurzarbeit v rozsahu připravovaném v souladu s výstupy schůze vlády ze dne 15. 10. 2014 vč. tiskových zpráv např. tiskové zprávy MPSV ze dne 3. 11. 2014. Realizaci projektu „Vzdělávejte se pro stabilitu“ aneb kurzarbeit po Česku, případně zavedený systém kurzarbeit v Německu.

13. Důraz na podporu efektivního vzdělávání sociálních pracovníků

CO? Doporučujeme vyhlášovateli, aby v rámci výzev zaměřených na vzdělávání pracovníků sociální sféry akcentoval dlouhodobé socio/psychoterapeutické výcviky, ačkoliv se jedná o časově náročnější (3–5 let) a finančně nákladnější formu vzdělávání. Předpokládaným dopadem rozšíření této formy vzdělávání je výrazné zlepšení efektivity sociální práce. Investice do tohoto vzdělávání sociálních pracovníků by tak ve výsledku přinesla trvalé zlepšení využití finančních prostředků v sociální oblasti.

^{2/} Finanční zajištění by mělo být poskytováno na dobu stanovenou zaměstnavatelem, která je kratší 6 měsíců, či stanovenou poskytovatelem na dobu 6 měsíců až 12 měsíců. Finanční příspěvek umožní zaměstnavatelům získat dotaci na realizaci odborného rozvoje zaměstnanců, včetně příspěvku na mzdové náklady vzdělávaných zaměstnanců vzniklých za dobu jejich účasti na odborném rozvoji.

PROČ? Výkon sociální práce je zaměřen na podporu a pomoc lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci. Cílem je pozitivní změna této situace. Základním předpokladem úspěchu změnového procesu je způsob práce sociálního pracovníka, který se odvíjí od jeho schopností a dovedností (osobnostní zralost, umění aktivní naslouchání, práce s motivací, podpora vlastní aktivity klienta, úroveň individuálního plánování s klientem včetně efektivní formulace osobních cílů apod.). Situace v ČR je ale taková, že v rámci profesní přípravy získávají sociální pracovníci především informace a znalosti, nikoliv přímo použitelné dovednosti pro práci s lidmi, což má přímý (a plošný) vliv na efektivitu sociální práce v ČR. Získat potřebné dovednosti lze prostřednictvím výcviku (socio/psychoterapeutického, sebezkušenostního). V ČR je realizováno množství těchto výcviků různého typu a jejich úroveň je výborná. Pro většinu sociálních pracovníků je ale víceletý výcvik nedostupný z finančních důvodů – obvyklá cena je několik desítek tisíc korun. Soukromá investice ze strany sociálního pracovníka je vzhledem k obvyklým platům v oboru nesmírně obtížná, problém je to i ze strany většiny zaměstnavatelů. V situaci, kdy sociální služby v ČR se potýkají s dotační nestabilitou a jsou vesměs podfinancovány, omezují se často výdaje za vzdělávání na minimální povinný zákonný rozsah, tj. 3 dny/pracovník/rok.

14. Stáže vyhlášovatele u příjemců a příjemců u vyhlášovatele

CO? Vytvořit možnost krátkodobých stáží zaměstnanců vyhlášovatele (řídícího orgánu) u příjemce a pracovníků příjemců u vyhlášovatele (řídícího orgánu), přičemž účast na stáži by byla součástí výkonu pracovních úkolů zaměstnance vyhlášovatele, resp. náklady na realizaci stáže pracovníka příjemce u vyhlášovatele by byly uznány jako způsobilé náklady příjemce při realizaci projektu. Stáží u příjemce by se měli účastnit hlavně pracovníci vyhlášovatele, kteří nemají předchozí zkušenost s realizací projektů na straně příjemce, a pracují na řídicím orgánu zejména v pozici metodiků (vytvářejí pravidla a procesy, které jsou závazné pro příjemce) a zpracovávají monitorovací zprávy a žádosti o platby příjemců. Stáží u vyhlášovatele by měli absolvovat zejména pracovníci příjemců (zaměstnanci nebo externí dodavatelé), kteří zpracovávají monitorovací zprávy a žádosti o platbu. Stáž by měla pokrýt zejména období přípravy žádosti o platbu (resp. monitorovací zprávy) u příjemce a kontrolu žádosti o platbu na řídicím orgánu.

PROČ: Pracovníci vyhlášovatelů, **kterí vytvářejí metodiky, procesy a postupy závazné pro příjemce**, někdy nemají zkušenosti s realizací projektů na straně příjemců. Proto se může stát, že požadavky na příjemců nemusí být proveditelné, nebo jejich naplňování je v prostředí reality implementace projektů na

straně příjemce jen těžko proveditelné. Zároveň přímá zkušenost pracovníků vyhlášovatele s procesy spojenými s realizací projektu u příjemce umožní řídicímu orgánu nastavit efektivnější kontrolní mechanismy (jak z hlediska zabránění chyb a možných nesrovnalostí, tak i z hlediska proveditelnosti). Na druhé straně pracovníci příjemců, kteří se podílejí na implementaci projektů, zejména přípravě monitorovacích zpráv a žádostí o platby, si někdy nesprávně interpretují příručky a pokyny vydávané řídicím orgánem. Zároveň nechápou potřebnost některých procesů vyplývajících ze systémů řízení, finančního řízení a dalších předpisů, které si následně vysvětlují jako zbytečné obtěžování ze strany pracovníků poskytovatele. Zkušenost pracovníků příjemců u poskytovatele jim pomůže pochopit přesně požadavky poskytovatele, jakož i jejich potřebnost ve vztahu k provádění operačních programů. Účast na stáži na řídicím orgánu povede k rychlejšímu implementaci projektů a nižší míry chyb v monitorovacích zprávách a žádostech o platbu předkládané příjemci na řídicí orgán, tak k zefektivnění komunikace a zlepšení vztahů mezi poskytovatelem a příjemci. Nemělo by se jednat o stáž mezi příjemcem podpory a přímým projektovým či finančním manažerem, aby se zamezilo střetu zájmů.

PŘÍKLAD: Podobné stáže jsou běžné v obchodní sféře, kdy firmy vysílají své zaměstnance ke klíčovým klientům, aby lépe pochopili jejich potřeby a zlepšili komunikaci. Také v prostředí orgánu zapojených do implementace ESIF je výhodou, když má zájemce o zaměstnání zkušenost s implementací fondů. Analogická situace je také u příjemců, kteří rádi zaměstnají uchazeče, kteří mají zkušenost z řídicích orgánů. Stáže umožní těm zaměstnancům řídicích orgánů i poskytovatelům, kteří takovou zkušenost nemají, překonat tenhle handicap a lépe vykonávat jejich práci.

MPSV v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost bylo umožněno přibližně 5 pracovních dní stáže pracovníků vyhlášovatele u příjemců.

2) PRO ÚČASTNÍKY VÝBĚROVÝCH KOMISÍ

15. Zásady pro účastníky výběrové komise

CO? Při účasti na výběrové komisi se držet několika zásad pro kvalitnější a plynulejší výběr projektů.

- 1) S účastníky výběrové komise ověřit (pokud to neudělá vyhlášovatel výzvy), že aktivity jsou pro cílovou skupinu prospěšné
- 2) Hrát aktivní roli, nebát se vystoupit
- 3) Mít na jednotlivé projekty dopředu vlastní ucelený a opodstatněný názor
- 4) Nenechat se strhnout jedním dominantním účastníkem výběrové komise
- 5) Především by se mělo jednat o vzájemnou spolupráci mezi členy VK a vyhlášovatelem
- 6) Studovat dopředu zaslané podklady
- 7) Zbytečně neprodužovat průběh jednání výběrové komise
- 8) Udělat si na přípravu a samotný průběh výběrové komise dostatečnou časovou rezervu
- 9) Svoje případné komentáře k průběhu jednání či přípravě sdělit vyhlášovateli, ačkoliv se neptal (může to pomoci pro další jednání)

PROČ? Účastníci výběrové komise by si měli být vědomi, že mají velmi závažné povinnosti, tj. výběr projektů, které obdrží prostředky státního rozpočtu a EU na realizaci pro cílovou skupinu prospěšných aktivit. Účastníci jsou experty na danou oblast a vybírají na úkor dalších projektů. Je nicméně důležité, aby bylo jednání, co nejefektivnější a výsledky výběru projektů nezpochybnitelné. Proto je důležité, aby všichni účastníci odvedli kvalitní a fundovanou práci, na kterou se důkladně připraví.